

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Landsbygds-och infrastruktur-
departementet

Diarienummer LI2025/01546

li.remissvar@regeringskansliet.se

i.rs.l.remisser@regeringskansliet.se

2025-11-17

Yttrande: Kompletterande promemoria till betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8)

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens (KSLA) uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet. I akademiens uppdrag ingår att avge yttranden beträffande utredningsförslag.

Kompletterande promemoria till betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8) har remitterats av Landsbygds- och infrastrukturdepartementet. KSLA har följande synpunkter på den remitterade promemorian.

- KSLA anser att det är positivt att det yttersta ansvaret ligger hos regeringen och att det är frivilligt för företag att delta utan att störa marknadsbalans, mm. Det ger en bra grund för beredskapslagring och ger ansvarig myndighet viss flexibilitet.
- KSLA menar dock att det finns en uppenbar risk att byråkratin byggs för tung hos myndigheter. Det är en risk att stora resurser kan komma att tas i anspråk, och att det är viktigt att det inte hämmar myndigheternas övriga ansvarsområden. Förenkling och prioriteringar är nödvändiga.
- KSLA anser att hela värdekedjans behov av insatsvaror inom respektive område bör kunna upprätthållas. Det är viktigt med en flexibilitet utifrån möjlig tillgång till importvaror liksom eventuell extremare väderlek. Lager måste byggas utan att de olika marknaderna störs.

KSLA menar att det är viktigt att tänka på hela kedjan, från primärproduktion till färdiga konsumtionsvaror. Kost/näringsrekommendationer bör vara utgångspunkt för vilka råvaror, respektive vilka insatsmedel, som ska prioriteras. Eventuella stängda gränser ställer krav på att det som ska lagras också ska kunna produceras inom landet (jfr Finland). Dagens stora utbud måste slimmas till det absolut nödvändigaste, och till det vi kan producera själva utifrån tillgängliga resurser. För att tillgodose vitaminbehov långsiktigt bör även "levande lager" av fruktträd och bärbuskar komma i fråga. Värdet av "levande lager" kan riskeras att underskattas, inte minst när det gäller vilt och fisk.

KSLA vill uppmärksamma att måste man beakta den enorma förändring som skett när det gäller traktorer, tröskor och olika maskiners storlek och avverkningsförmåga. Det innebär att om det uppstår fel, som inte snabbt går att åtgärda, är det stora arealer som t ex inte kan tröskas. Det kommer sannolikt inte gå att få reservdelar, fysiska eller kopplade till digital utrustning, skickade från de länder som vi idag handlar med.

KSLA menar allmänt när det gäller insatsvaror att måste en ordentlig genomgång göras när det gäller vilka som idag importeras och vilka som produceras i landet. Kan de som idag kommer från andra länder ersättas med inhemska alternativ? Vilken beredskap behöver finnas i landet för att klara det? Vallfoderkedjan är oerhört viktig och där är exempelvis plast till ensilagelagring nödvändig. Insatsvaror som är svåra att ersätta är läkemedel för djuren och kulturer inom mejerinäringen.

Beredskapslagrens placering och innehåll måste anpassas till aktuell produktion i det specifika området: spannmål, vall, potatis, grönsaker, etc. för att minska transportbehoven. Konkreta metoder och former för dels när och hur lagren ska användas, dels hur lagren ska fördelas till olika användare, bör snarast upprättas.

KSLA stöder ambitionerna att försöka undvika marknadsstörningar. Uppbyggnaden av lager bör ske successivt och inte störa ordinarie marknadsbalans. Lagren bör byggas upp etappvis och över flera år och att man beaktar skördeutfall, lagerbalanser och handelsflöden inför varje volymbeslut. En dialog med berörda aktörer inom respektive varugrupsområde vid planering av större upphandlingsomgångar rekommenderas. Det är viktigt att arbetet med lageruppbbyggnad genomförs så fort som möjligt, eftersom det kommer att ta en viss tid att få detta att bli fungerande. När det gäller årets spannmålsskörd så är det för sent med start 1 juli 2026, lagändringarna så skyndsamt som möjligt.

KSLA uppskattar genomgången av separationsrätten, mm. För bulklagrade varor som spannmål och foder är det avgörande att tillämpningen av separationsrätten blir tydlig och praktiskt hanterbar.

KSLA uppskattar att det föreslås att avtal skall ingås gällande säkerhetsåtgärder i stället för lagstiftning. Man behöver se över ambitionsnivån och jämföra med Finlands sätt att hantera uppgifter, mm. Det ska vara en balanserad och praktisk säkerhetsnivå som inte blir ”överadministrerad”.

KSLA anser att avtal med privata aktörer i befintliga värdekedjor bör präglas av att lagerhållare ges tydliga villkor för ansvar, spårbarhet och kvalitet, samt att avtal och rutiner harmoniera med etablerade logistik- och lagringsprocesser, och att lagren kan omsättas i ordinarie verksamhet utan att beredskapsfunktionen går förlorad. Digitala avtalsmallar som går att anpassade efter rådande förhållanden kan vara till stor nytta. Vem (juridisk person) kan staten ingå avtal med? Kan, och i så fall på vilka villkor och med vilka begränsningar, kan en statlig aktör ingå avtal med utländsk aktör?

Staten behöver naturligtvis tillförlitlig information om lagrens omfattning och tillgänglighet men får inte vara alltför administrativt tungt att hantera för lagerhållaren. Fokus bör ligga på att om möjligt begränsa uppgiftslämnande till det som är nödvändigt för syftet, säkerställa skydd för företagssekretess, och undvika dubbelrapportering i förhållande till befintliga system.

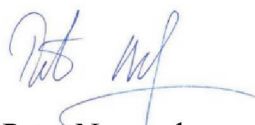
KSLA anser att tystnadsplikt för dem som hanterar uppgifter om statliga beredskapslager är viktigt, men får inte försvåra för att man får beredskapslagringen att fungera inom många olika typer av företag och lagerhållare. Situationen med att hantera tystnadsplikt och samtidigt hantera omsättningslager samt skötsel av lager bör beaktas så att detta inte försvårar och försämrar funktionaliteten. Det är samtidigt viktigt att lagstiftningen inte försvårar nödvändig informationsdelning mellan berörda parter i försörjningskedjan, särskilt vid kris eller vid aktivering av beredskapslagren.

Stockholm, dag som ovan

För Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Inger Andersson
Akademiens preses

Peter Normark
Akademisekreterare och vd